

Man stoler på den, der selvbevidst vælger det rigtige

Jeg skrev et hørespil om Knud Rasmussen på grønlandsk til Grønlands Radio

af Kristian Olsen, aaju

Da jeg skulle begynde at skrive ordene i et hørespil om Knud Rasmussen, gik jeg fuldstændig i stå. Og for at åbne døren, hvorefter mine tanker kunne folde sig ud, måtte jeg benytte mig af skitsetegningens dragende og tankedannende rytme. Min pen gik af sig selv hen over papiret. Lidt efter lidt samlede linierne sig til at forestille et stort fjeld, som en stor fugl var ved at overflyve.

På skitseplan er det naturligvis usikkert hvorhen og hvortil kæmpefuglen flyver hen.

Således blev Knud Rasmussen i mine øjne, selvom jeg naturligvis betragter mig selv uværdig til at gøre det, til mit symbol: En trofast fugl flyver tyst uden at manifestere sin selvglade styrke, idet den bevidst dokumenterer, at den har besejret sit lands natur gennem sit varme blod med sin uselviske kærlighed til sit land og dets folk!

Dertil har jeg med oprigtig interesse læst præsten og forfatteren Johannes Møllehaves kronik i Politiken den 15. maj 1979, der i to kronikker fortalte om sin rejse i Knud Rasmussens fodspor. Det har interesseret mig, at han indledte

sin første kronik ved at omtale myten om kæmpemågen, der trykkede Thulefjeldet flad. – Dette sammentræf er helt tilfældig.

Men da jeg tog den frihed at symbolisere Knud Rasmussen med en fugl, gjorde jeg dette ud fra min personlige opfattelse af fugle, som bærere og videregivere af meddelelser. Og i følge mine begrænsede studier i kilderne viser disse jo så tydeligt, at Knud Rasmussen til enhver tid har været centrum for mediale forhold i glæde og sorg.

Selvom jeg har beskæftiget mig med danske og grønlandske kilder så har jeg alligevel tilladt mig at lægge hovedvægten på min egen opfattelse og vurdering således, at jeg, selvom jeg ikke benævner Knud Rasmussen ved navns nævnelse, betræbte mig på at prøve at fremdrage hans menneskelige identitet og karakteregenskaber. Derved kom jeg til at lægge hovedvægten på mine grønlandsksprogede kilder, som Knud Rasmussen optrådte i. Ikke fordi jeg forsøgte at indfange alle mulighederne, men jeg måtte træffe et valg.

Efter en sådan beslutning kom jeg

Den høje mindevarde
i Hundested.

Fot.: Kristian Olsen.

ikke alene til at benytte inspirationen fra den boglige synsvinkel, men også fra den nutidige vidnesbyrd og Knud Rasmussens virke og minde.

Jeg besøgte Huset i Hundested for at sætte mig ind i den øjeblikkelige, dokumenterede virkelighed.

Jeg var så heldig, at jeg en solskinsdag oplevede Huset og dets miljø. Den 12. april 1979 fornam jeg dets placering i landskabet, så kombinationerne i land-

skabsformuleringen og prægningen af typografien med følgende stoflige resultat: Det er lige ved at være tolv. Vi sidder neden for Knud Rasmussens hus. Den store udsigt er rigtig blå. Vinden synger i træerne bag ved os. De værner på en smuk måde om husets eventyrbesatte atmosfære. Langt fra min højre side troner varden i landskabet. Den høje mindevarde.

Bladet SUJUMUT (red. Fr. Høegh) har følgende ordlyd i en annonce som blev bragt i august 1935, 2-årgang, nr 8 side 47 for neden i højrespalten: *Knud Rasmussens venner* – i Danmark – glem ikke de har opfordret dig til at være med til at lave en mindesten! Nu er tiden inde at sende sten til K'akortok.

Disse ord bevidstgjorde over for mig mine teoretisk anfægtelser på en herlig måde så at jeg er i stand til at bevise, at hørespilletts dokumentariske billedopbygning har hånd i hanke med den oprigtige viljebevidsthed i den grønlandske befolkning.

Som en givtig inspirationskilde vil jeg ligeledes nævne, at jeg dvælede længe ved en artikel som Niels Lynge skrev i *Atuagagdliutit* nr. 3, nov. 8, 1909 fra spalte 33 til spalte 38.

Selvom mine nærstudier ikke kan redegøre for de meget klare omstændigheder, så har jeg dog lavet følgende inspirationsnotat: Det er ganske tydeligt, at Knud Rasmussen ikke alene har været den, der rejste for at vide noget, men han bragte også meddelelser videre som sendebud. Eftersom Niels Lynge som mødedeltager og formentlig referant fra mødet med Knud Rasmussen har valgt at referere Knud Rasmussen som taler i en

jeg-monolog, har jeg med meget stor glæde bestræbt mig på at fremdrage Knud Rasmussens uhyre aktuelle budkab. For eksempel indeholder hans tale følgende grønlandske ordlyd: „Det er fortrøstningsfuldt at blive holdt ved hånden og tage det hele fornøjeligt, men man stoler med alvor på den, der selvbevidst vælger det rigtige“. Det er som om disse ord blev fuldbyrdet den 1. maj 1979, da Grønland fik sit hjemmestyre!

Det er ganske givet, at Niels Lynges artikel vækker interesse på følgende område: Han har refereret Knud Rasmussens ord ved at lade Knud Rasmussen fremtræde med sine egne ord. Det er som om, at artikelskriveren har læst Knud Rasmussens tale og refererer den ord for ord med stor respekt eller også prøver at referere så smukt og korrekt som muligt. Det bemærkelsesværdige er jo også, at citatet fra Knud Rasmussens tale ikke er holdt i citationstegn men kun efter colon. Endelig har Niels Lyngedateret sin artikel: Godthåb 1909, 29. oktober. Atuagagdliutit nr. 3 er udkommet den 8. november. Det viser sig altså, at artiklen om Knud Rasmussens tale i Godthåb blev skrevet og bragt i Atuagagdliutit kun ti dage efter begivenheden. De efterfølgende numre af Atuagagdliutit (nr. 4 og nr. 5, 1909) er udkommet med 11 dages intervaller.

Det skal naturligvis understreges, at jeg ikke er i stand til at gengive de nøjagtige hændelser og forhold, der gjorde sig gældende for Niels Lynges artikel. Dog er det et bemærkelsesværdigt stykke arbejde og snarrådighed fra Atuagagdliutits side. Det er trods alt 70 år siden.

Derefter bestræbte jeg mig på at finde

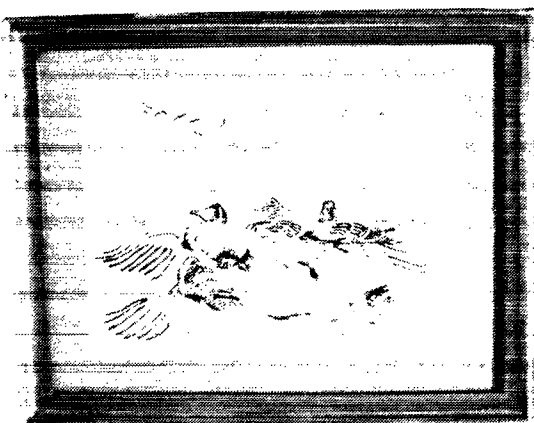
Det er min hensigt at påvise, at Knud Rasmussens liv ikke bare er lutter smil og rungende latter. Fot.: Kristian Olsen.

mennesket bag Knud Rasmussen. Om det var muligt at finde hans væremåde og karakter gennem hans personlige og føjte fortælle-måde. Jeg fik mange stikord foræret ved at granske lidt i artikelserien i Atuagagdliutit fra nr. 5 1919 til og med nr. 7 1920, hvori Knud Rasmussen har skrevet om en af sine ekspeditioner under overskriften „Min rejse til vort lands nordspids 1916–17 (skrevet af Knud Rasmussen)“. Man har over for mig gjort opmærksom på, at Knud Rasmussen altid har haft en skriver på dansk og grønlandsk. Dette til trods har jeg i min granskning været så optaget af de følelsesmæssige udlægninger, at jeg

har opfattet artikelserien som Knud Rasmussens almene budskab til det nye Grønland om at have energi og viljestyrke samt om ikke at tabe modet. I artiklen kom det tydeligt frem hvilken menneskelig styrke, stædighed, beslutsomhed og ubøjelighed (i positiv betydning) han er i besiddelse af. Han skriver bl. a.:

„Min tanke kan ikke magte at vende om herfra uden at have fuldført min opgave.“ Han kan simpelthen ikke akceptere at han tvinges til at give op og vil være skamfuld ved at vise sin viljes svagheit. Han lægger overordentlig meget vægt på at besejre sig selv, uanset om det eventuelt kommer til at koste liv og lemmer. Derfor har jeg personligt været meget grebet af følgende ord, som Knud Rasmussen fortsatte med i artiklen: „På den anden side er jeg nu for alvor klar over at vort mål kun kan nås af dem, der virkelig anstrenger sig, der er intet føde, og det er en umulig byrde for dem, der vil overleve, derfor kan jeg ikke anmode mine fæller med magt om at ledsage mig“.

Da jeg har beskæftiget mig indgående med den grønlandssprogede kildebeskrivelse, undlod jeg at undersøge beskrivelsen af ovenstående på dansk. Om jeg derfor mangler yderligere relevante oplysninger må dette stå hen. Men jeg har prøvet at lave en optegnelse af ord, som afspejler de følelsesmæssige karakteregenskaber hos Knud Rasmussen, der oplevede afmagt og en ubeskrivelig magtesløshed som ekspeditionsmand uden at give op, også følelsesmæssigt. Jeg har derfor valgt at lægge mærke til de ord, som Knud Rasmussen anvendte som den

Fot.: Kristian Olsen.

Da jeg tog den frihed at symbolisere Knud Rasmussen med en fugl, gjorde jeg dette ud fra min opfattelse af fugle som bærere og videregivere af meddelelser. Nærværende skitse-tegning af edderfugle af Knud Rasmussen fandt jeg i Huset i Hundested.

ansvarlige leder omkring den episode, da Hendrik Olsen forsvandt som sunket i jorden. Med særlig opmærksomhed opdelt jeg spalte 89 og 90 i følgende afsnit:

I. Ord, der blev anvendt i eftersøgningsfacen.

- a) ingen af os var urolige
- b) vi anstrengte os meget i eftersøgningen
- c) vi brugte 3 dage og nætter for at søge overalt

II. Ord, der blev anvendt i den resultatløse eftersøgningsface.

- a) for sidste gang spredte vi os, helt til hans sidste leje, hvor han sov
- b) vi skød patroner af og råbte til alle sider
- c) vi gjorde alt, hvad vi kunne

III. Teorien om hændelsen.

Han må have valgt et dårligt overgangssted i forsøget på at gå over floden og er blevet ført med floden.

IV. Hvilke ord blev anvendt i følelser-

nes krise til at beskrive Knud Rasmussen, som ikke kan fordrage at give op.

- a) det er første gang jeg oplever det mest pinefulde
- b) vi var pinefulde og meget triste til mode

V. Hvordan handlede Knud Rasmussen, idet han følte sorg.

- a) de byggede tre varder
- b) de efterlod tøj
- c) de efterlod proviant
- d) de skrev
- e) de ventede over en uge

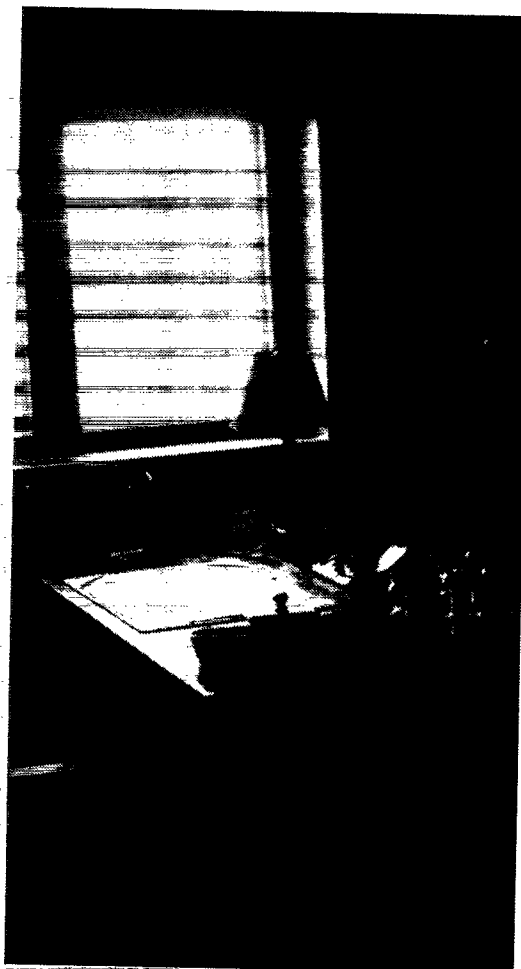
VI. Knud Rasmussens sidste hilsen som ansvarlig leder til en ven og rejsekammerat.

„Med udsigten til det sted, Hendrik forsvandt holdt jeg en gudstjeneste for dem på dansk og grønlandsk, idet vort flag også var på halvt.“

- a) hans prædiken: som om Hendrik er død
- b) fadervor
- c) „på dette sted fældede vi tårer over vor gode ven og meget dygtige medhjælper i vor rejse“.

Da jeg opdeler nogle af ordene i de to spalter på den måde er det min hensigt at påvise, at Knud Rasmussens liv ikke bare er lutter smil og rungende latter. Det er vigtigt i opfattelsen af hans personlighed at påpege, at han også har været igennem vanskeligheder og tunge personlige kriser. Det skal ligeledes bemærkes, at hans stædighed liksom også har kostet dyrt undertiden. —

Og som Knud Rasmussens identitet som ekspeditionsmand, men også som dansker og inuk, læste jeg følgende ord i hans bog på dansk „Min Rejsedagbog“ (Gyldendal 1942):

»Han er bestandig på vej mod det vidunderlige«. Knud Rasmussen: Min Rejsedagbog. Fot.: Kristian Olsen.

Forskningsrejsendes liv er en nærkamp med skæbnen, hvor enhver modgang kun føles korporligt og forbigående, hvis han overvinder den. Derfor bliver nydelserne også friskere og fuldere end de, der opleves på de slagne veje. Han suger næring af naturens vilde overflod og slukker sin tørst i store vidders dybder. Han er bestandig på vej mod det vidunderlige.